

Winter Virtual Yarchei Kallah

Harav Zvi Einstadter

בענין תשלומין בתפילה

מראה מקומות:

- ברכות כ"ו. – עד חצות ותו לא...שכר תפילה בזמנה לא יהבי ליה
- רא"ש – פ' ערבי פסחים סימן ז' – ויש להסתפק...וכן נראה
- שו"ע או"ח סימן קפ"ח – סעיף י' ומגן אברהם ס"ק י"ז
- שו"ע או"ח סימן ק"ח – מגן אברהם ס"ק א' – בשם שו"ת הרדב"ז
- רש"ש – ברכות שם – ס' בראשון בפרק

לכלול ראש חודש עם שבת וצטור כחזק אם שבת גם של שבת כו' משמע דאם שבת של שבת לחוד אינו מזכיר ראש חודש בצרכה והכי מסתבר מיהו כשפחה בהטוב והמטיב דחזר לראש לבולו עלמא מזכיר של ר"ח דבכל ברכת המזון מזכיר של ר"ח דומיא דיום כפור שבו יום שנחתיב ב' תפלות ונראה לי דמטובה בשבת ומזכיר של חנוכה ולח של שבת חזר לראש

עפרת זקנים

ז' ואינו חותם בשל ר"ח. וי"א דאף בחול חותם ובשבת עיון שגלגל לר"ח לחתום משום שבת ואינו מזכיר משום ר"ח שום שם ומלכות חותם ג"כ בשל ר"ח (מהרמ"י ונ"ל):

שערי תשובה

דברת לר"ח אינו חוזר בשביל יעלה ויחל חטא"כ בשל הדינים דליכא דעות דחזרו (אפילו כהה"מ דתנ"י) עיין סי' תרס"ב ולדעת רש"י אינו כהה"מ דפורים עיין סי' תרל"ב ולכן יש לומר כענין שאר החתום כו' ע"ש: שם. ואינו חותם בשל ר"ח עיין בה"א שדעתו שחותם בשל ר"ח והגיה ב"ש והגות ואל"ת הדין ששם ונע"ז כחז ג"כ כהה"א ועיין בה"א ובגרי"ו וי"ד אחרים מ"ש בזה:

יד אפרים

קפח (במ"א ס"ק)

דוקא לשבח בו כצ"ל: (במ"א ס"ק ד') ודינו דחביריל בראשונה אבל בהמ"ז דתייבו כצ"ל: (במ"א ס"ק י"ד) וצ"ע ועיין ס"ס י"ח כצ"ל ר"ל במעיק י"ח שם בשם תח"ד

שבת וזכור קודם שהתחיל הטוב והמטיב בולל ר"ח עם שבת ואומר שנתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון. [ית] ואם פתח בהמזוב והמטיב חזר לראש ברכת המזון ומזכיר של שבת ושל ראש חדש [יש] ויש מי שאומר שאם שבת של שבת וראש חדש וזכור קודם שהתחיל הטוב והמטיב אומר שנתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון וחותם בשל שבת [כ] י"ד ואינו חותם בשל ראש חדש: (ו) [ב] (ט) סעודה שלישית מו (פ) בשבת מו דינה (ו) כראש חדש: (ז) ג' שאכלו בשבתות וי"ט ושבתו לחזיר מעין המאורע והם צריכים לחזור לראש ברכת המזון יברך כל אחד בפני עצמו כי מיד יזמון כבר יצאו: (ח) [כא] (ט) היה אוכל ויצא שבת י"ז (ז) מזכיר של שבת בברכת המזון

אינו חייב לחזור לספק ברכה להקל ואם אכל סעודה רביעית בשבת לא הדר לרישא (תוספות) משמע מלשונם דאם לא פתח בהטוב והמטיב חוזר וכו' כמו בראש חודש: יז מזכיר של שבת. חול דסת' מנחה כבר עבר' ואינו מהפלל במ"ש אלא לחטומין וטני התפלות הם תפלת ערבית ודינו להבדיל בראשונה והיאך יתפלל של שבת אבל ב"ה אחי' על סעודה סתעד בשבת וכיון דאכתיו לא עלי ערב' של חול כרי' להזכיר מעין המאור' ב"ה עכ"ל מהרי"ל כהנ"י

באר היטב

וי"כ. והרב בני חייל חולק ומסק דלאינו חותם ב"ה וי"כ. וכן פסק ה"א דלאינו חותם דהוי כר"ח ע"ש: (ד) שבת. ואם שבת של שבת לחוד אינו מזכיר ר"ח בבית' מיהו כשפחה הטוב והמטיב דחזר לראש לב"ש מזכיר של ר"ח. ושבת חנוכה אם הזכיר של חנוכה ולא של שבת חזר לראש ואינו מזכיר על חנוכה דאף אינו חותם להזכיר של חנוכה ע"א: (ה) שבת. וצ"ע דוקא בסעודה א' של לילה וא' של יום השב"י: (ו) כר"ח. אע"ג דלכתמלע חייב לאכול פת מ"ט כיון שיש דישות בזה ספק ברכות להקל ואם אכל סעודה רביעית בשבת לא הדר לרישא תוס' וכסב במ"א משמע מלשונם

דחזר: (ו) סעודה שלישית כו'. משמע דאינה טעונה פה אלא סגי בפירות ואע"ג דבסומן ר"ל מסיק צ"ע לר"ח פת מ"ט כאן נמשך בזה חומרא דלא לימא ברכה לבטלה כשיחזור לשמא אין טעונה פת: (ז) מזכיר של שבת. צ"י הביא בשם תשובת הר"ש ח"ל שאין להזכיר של שבת בחול מיד דהוה אהפ"ל מנחה של שבת שאם לא התפל' אותה מהפל' במ"ש שחיס [של חול] כי אין להזכיר של שבת בחול אע"פ שנחתיב תפלה זו בשבת וכן בני חצורה שהיו מסובין וקודם עליהם היום דאר"י נמרו סעודה כוס ראשון חומרים

ביאורי הגאון ר"א ז"ל

שבת כו'. ענין: [ית] ואם פתח בו. אפי' שבת של שבת לחוד כמ"ס מ"א דנלא בירך דמי: [יש] ויש מי כו' - כיון דלית' חתימה ברי"ח כלל. ועמ"י רס"ד סי' וי"א כו' ונראה דש"ס: [פ] סעודה כו'. תוס' בנרכו' שם ד"ס אי בני כו' וסעודה כו' וספקו להקל וע"ל סי' רנ"א ס"ס והיונו לפני ר"ח דמפרש שא"י להם לסעוד ג' אבל אופן הסתריכין להם לסעוד ג' דינם כשאר סעודת שבת: [פת] היה כו'. ירושלמי וביאלו הראש' צמ"ח דיומא סס"כ אחי' דומיא דר' אדא הוה סייך גולתא דרב א"ל כי תתוי כו' מהלכס עסקתיה דרב כו' א"ר מנ"י מדרב הוה מאלין בללוהא פניא

שלא יכלול על
הספק אף שאינו
מוסיף שם ומלכות
והו' מרחי'
לקשייתו שהקשה
דמה מויק כשאומר
ג"כ והאש' הדיש'
ועיין לקמן ברף
ג"ח ע"ב נדפס
בגליין אבן העזר
(ומ"ש שם סימן
צ"ד הוא מ"ס
הדברים שייכים
לכאן) שהשיג על
המג"א מדברי
הגהות מ"ו שהביא
הב"י כו' והעם
הדבר מבואר
בתה"ד סימן למ"ד
הציאו ב"י סימן
ר"ח כו' ע"ש
ובמח"כ נראה
שלא הריגש ב"ס'
שבמג"א שאילו
הריגש דרי המג"א
בעצמו הריאה מקום
לסימן ר"ח ומ"ש
המג"א לא מצאנו
סברא זו נראה
ש"ל שלא הזכיר
רק בהמ"ו לבר
וקיד דברי לפי
שכתובו על עיקר
מקור הדין שבב"י
ועיין בעשרת הקים
מדברי הלבוש
והל"ח בה ובמ"ד
ועיין בבב"י יוסף
פ"ש פנה . ומתיר
נדפס ספר מחציה
השקל וכתב ש"ש
המג"א ועיין ס"ס
ק"א היינו לומר
דמלא' הראשי
חדשים לא השיב
הספק ע"ש והוא
חבות דמה השש
הספקה שידך בזה
שדיום הוא ר"ח
ואין בזה משום
הספק ומכ"ש
בבית המוב
המשיב שהוא
בר"ב ב"ע סדרב"ג
ומסתיק בה במלא'
אמן . וגם . במה
שהביא במח"צ
מסימן ר"ח כתוב
דחכם נמי בלא
מעמא הוא ש"ש

בתש"ו ס'י' נ"ו משמע דאם התפלל ערבית
שוב אינו מזכיר של שבת אפי' התפלל מצע"י
וכ"כ בה' שמחות למהר"ם וכו"מ ממ"ש ס'י'
תל"ה ס"ג ואע"ג דלפי הטעם דאולי' בחר
התחלת הסעוד' א"כ אפי'
ללי ערב' ס"ל להזכיר המזון דאוליגן
ל"ז

אומרים עליו ז"ל . בתוספתא דברכות שונה
בדברי ר' יוסי ומזכיר של שבת זב"ה אע"ג
דסעודה חול היחס כיון דמבדק בשבת לריך
להזכיר של שבת ס"ל אע"ג דסעודה שבת
היחס כיון דמבדק בחול
בתר התחלת' לא יזכיר של שבת עכ"ל .
אבל בסג"מ כתב בשם
הר"ם שצ"ל על הנסים

כדאשכחן רב ללי של שבת במ"ס ובשם תשובה הסיח תשובה מהרי"ל כתב ב"י
דכתב דלסברא זו לא תקשה מתפלת מנחה דשבת דמייחי הר"ם רזמן תפלת מנחה עבר
ואינו מתפל' במ"ס אלא לתשלומין והיאך יתפל' של שבת ודינו להבדיל בראשונה אבל ז"ה
לאחא על סעודה שסעד בשבת וכיון דלא ללי עדיין ערבית של חול לריך להזכיר מעין
המאורע זב"ה וכן המנהג פשוט להזכיר על הנסים זב"ה וכן במ"ס כשנמשכה סעודתן
עד הלילה עכ"ל ב"י . ובתש"ו מהרי"ל ע"מס ס'י' נ"ז כתב אח"ו אמנם יש תש"ו הר"ם
שאין להזכיר מעין המאורע כליל מולאי היום אפי' אם התחיל מצע"י עכ"ל . משמע
דמ"ס תחלה הוא שלא ראה עדיין תש"ו הר"ם בתחלת כתבו או שכתב תחלה סברא
דנפשים ואע"ג דהשתק בב"י זכר לא תקשה מתפלת המנחה דשבת דמייחי הר"ם משמע
דגם בתחלה היה הפלפי' בדעת הר"ם דהני ב' תיבות דמייחי הר"ם אינם בתש"ו מהרי"ל
אלא לשון הב"י הוא שסגנים בתוך ל' התשובה וזוה יתחא מה ש"ל למה כתב שיאמר
על הנסים כלילה ותי' דל"ד למנחה דשבת . והא אכתי קשה מן התוספתא שמביא הר"ם
שצריך להזכיר של שבת זב"ה כשנמשכה סעודתו עד השבת ש"מ דלא חוליק בחר התחלה
ולמה נלק בעל הנסים אחר התחלה והלא תרוויחו הם זב"ה ולבאורה היה נראה דבאמת
הדר ב"י מהרי"ל בסוף כשביא תש"ו הר"ם והיינו מטעם שכתבתי אלא דאך שיחיה
לא מלאנו ידיו ורגליו זוה דמ"ס באמת מהיחא דתוספתא שזכר הר"ם דלא חוליק בחר
התחלה ולמה אנו עובדים לומר על הנסים כליל מולאי פורים וכן כליל מ"ש אומרים
רעה וכי יש לנו כח לחלוק על התוספתא ולע"ד דהכל יתחא דודאי שפיר חוליק בחר התחלה
לענין זה שלא לגרוע מה ששייך להתחלה כגון רעה ועל הנסים אם בא עליו קדושה נוספת
בשעת סיום הסעודה ודאי אומר ג"כ מעין אותה קדושה ואין זה ציטול הליכה אחר
התחלה ע"כ שפיר מזכיר של שבת כשנמשך סעודה שהתחיל בחול ובמנחה בשבת וי"ט
ביום א' ונמשכה הסעודה עד הלילה חוליק בחר התחלה וחייב לומר רעה ואח"כ יאמר
ג"כ יעלה ויבא ואל' זוה שזה סותרת את זה דהא אין כאן סתירה דתחלה אומר של שבת
ואח"כ של י"ט מידי דהוי' איקנה"ו שאומר תחילה קידוש השניך ל"ט ואח"כ הבדלה השייכה
אחר השבת קודם שחל י"ט דסוף סוף יש עליו אז שתי קדושות ס"ג זב"ה שמזכיר של שבת
שעבר ושל י"ט הבא עכשיו וה"ה זב"ה שחל במ"ס שאומר רעה ויעלה ויבא ומנ"ח ז"ל
כתב דאם חל י"ט ביום א' ומשכה סעודה מ"ס עד הלילה אינו אומר אלא רעה דבחר התחלה
סעודה חוליק קשה מן התוספתא שזכרתי דאם משכה סעודה חול עד חך השבת דמזכיר
של שבת וס"ג בראש חודש . ובספר עמק צרכה ראייתי שכתב זשכ חסיד מהר"ם
מלובלין זב"ה אומר יעלה ויבא ולא רעה וקשה דמ"ס מעל הנסים שאנו אומרים
אותו כלילה ורעה שאומרים כליל מ"ס דכא ודאי לא מועיל כאן קדושה ר"ח להפקיע
מעליו חיוב המגיע מחמת שבת ע"כ לפי אומר לא בדברי זה ולא כד"ו אלא זוה אומר שניסם
וכמ"ס והכלל זוה דאם נמשך סעודה חול חוך ר"ח או חוך שבת למאן דס"ל שצריך
ז"ה כמ"ס זב"ה ער"א ס"ו מזכיר של שבת זב"ה כמ"ס שם הס"ע ואף שרמ"א כ' שם שהעיקר

שאינו
ביאורי הגאון ר"א ז"ל
בגיא היה נגיע כו' אלא כיון שהתחיל ביום לא איכפת ליה
בנס

באר היטב
לנאם דלא לא פתח סעוד וסמכ"ד אומר ברוך וכו' פנו
ז"ל

שאינו מזכיר דלזלוין בחר ההתחלה הא חזיק
 להחוספתא היא תיובתיה אלא ש"ל שפי'
 דבריו כמש"ל הו"ה דשם חסור לאכול אכל
 בראש חודש גראה דמודה רמ"א ואם הל
 ר"ח או י"ג במ"ש מזכיר
 שניהם וכ"כ אם היה (ו) הסעודה י"ח (ח) [ז] והוא הדין רמ"א סו" קל"ב שקל'
 ר"ח או י"ט בשבת ומשך לראש חדש ופורים וחנוכה : נוסבין בן ואלו אין לנו אלא
 תוך הלילה דמזכיר שניהם נוסח דברי הרב"י ולכן אם הל

ל"ל מש' דמחזי כסחרי אהדדי וכמ"ס ססו'
 ל' וה"כ שפי' התפלל מבע"י אינו מזכיר
 עמ"ס סו' חכ"ב : יח וס"ה לר"ח. ושל"ה
 פסק דבאלו כיון שאין מלו' בהוספתא לא
 יזכיר ע"ש וכו"כ בתשו'
 ר"ח בומ"ש אומר של שבת ולא של ר"ח דלזלי'
 בחר התחלת הסעודה' וכמ"ס סו' ער"א סו'
 בהג"ה (ב"ח) ועמ"ס שם דלא כע"ה שכ' משום
 חוס' שבת דלית' דהא גם ב"ח פסק בן שם
 ומ"ס דרך פשרה דשעה ורביעי' תוך הלילה הוי
 מוחס' שבת לא דק דדוקא בע"ש אמרי' בן
 כיון דלר"י מפלג המנח' ואיל' הוי ליל' לענין
 ערביה משא"כ במ"ס דסגי בתשו' כמ"ס סו'
 רל"ג וכו"כ הר"ן בהדיא ספ"ב דשבת ע"ש וכן
 פשוט דאם הי' מלו' בהוספתא הוי המדקדקי'
 נזהרים בדבר כמו בע"ש. ועמ"ס סו' ער"א
 דאי' ברא"ש ותוספת' דאם אכל גם בלילה
 פת לר"ך להזכיר של ר"ח ומ"מ ל"ע דאם
 יזכיר שניהם מחזי כסחרי אהדדי מ"ד למי
 שהתפלל ערבי' וה"כ הי' מימי'ו לדחי וז"ל
 דיזכיר של ר"ח ולא של שבת דהא כמה גדולי'
 סוברי' דלעול' אינו מזכיר של שבת דלזלוין
 בחר השת' ואם אכל בלילה לכ"ע מזכיר גם של
 עכשיו כדאיתיה בהדיא בתוספתא לכן יזכיר
 של ר"ח וכמ"ס ב"ה לשיטתיה וקו' במ"ס ליום
 טוב אכל במ"ש לתוכה אינו מזכיר של תוכה
 דאינו אלא רשות להזכיר וכמ"ס ל' :

שערי תשובה

(י) הסעודה .
 עכ"ס זכ"כ ברי'
 שם שפ"י יאוסט
 כתי' שאף שפ"א
 נסיון תלמי' כתב
 שעה סחרי' שאמר
 על הניסוס לא קיל'
 הכי דלזלוין בלא
 התפלל סוכר ברא"ש
 ודעויה דלזלוין בחר
 שפ"א כו' ע"ש וסמ"א
 שם כתב דיעבד תתלה
 ואח"כ יתפלל לאחוקי
 נפשיה מפלגאט ע"ש
 ועיין בל"ד בלא הוא
 לא התפלל אף שפ"א
 התפלל מזכיר ופי'ו
 אם התפלל מנחה
 והתחיל לאכול אחר
 שפ"א סו' יזכיר
 ערביה ברי' מנפוד
 יום אינו מזכיר של
 ר"ח . וה"ה אוספתא
 בנז' התפלל בער"ה
 מבע"י והתחיל לאכול
 אחר ערביה אש"י
 שואל לא התפלל
 ערביה מזכיר של ר"ח
 מי'ו אם הוא עדיין
 לא התפלל מנחה אינו
 מזכיר של ר"ח כיון
 שעדין להתפלל מנחה
 של חול וס"ה במנח"א
 ר"ח מזכיר של ר"ח
 בבבב"א אם לא התפלל
 מנחה אף שהזכיר
 התפלל ערביה מבע"י
 ע"ש :
 (ח) וס"ה לר"ח .
 שפ"ט וכתב בניית
 וריס כלל א' אף
 להפוסקים דלזלוין
 בחר התחלת הסעודה
 היינו לענין סוכה
 אכל בו' ברכות דחק
 ומתקן סעודה יום
 ו' פד ליל ח' ודאי
 אין לנדק ו' ברכות
 ע"ש וע' ברי' :

ובזה ניתח הכל בסו"ד כלל"ד : בנוסח חזינו
 רוענו וזינו הטור הביא ירושלמי מהו מימר
 חזינו רוענו וזנו בשבת כי חסור לחבוב
 לרכיו בשבת אמר ליה טופס ברכו' כ"ה כ'
 ב"י ע"י מכאן משמע ש"ל וזנו בשור"ק
 במשקל שובנו אלשי ישענו וכמ"ס אבודרהם
 בשם אבן עזרא דהשתא אינו שם חואר אלא
 מתפל' נפשו ית' שיון חואנו ונר"ה שך י"ל
 פרנסנו כלכלנו שטו' מתפל' סיפר' ויכלכלנו וגם
 רוענו היה לפרש לפ"י רעה חואנו במסור וי"ו
 וש"א תחת ברי"ם ובימי חורפי שמעתי
 מהמדקדקי' סכו' חומר' קך אכל בכל הספרי'
 כתוב רוענו בוי"ו עכ"ל ולעד"כ דלא הוויין
 כולו ל' תפלה דא"כ הוי דבר שפתיים אך
 למוחר והרבה כפלי לשונות בבקשה זו אלא
 שפיר הוויין שנים מהם שם החואר ושנים
 האחרים לשון בקשה והיינו שאנו לריכים לו
 ית' למזון ההכרח כגון לחם ועוד דבר מותר
 עגון פירות וחלו שניהם וכללים בצרכה
 בורא נפשות במ"ס הטור בסו' ר"ז וה"ה חומר
 בן חזינו רוענו וזנו דהיינו בחולם ושניהם
 שם החואר שאתה יש לך כה לרעות חואנו
 בהכרח ובמותרות אינו מבקשים על שני
 דברים אלו וע"י יאמר ל' בקשה ג"כ ככל פרנסנו
 וכלכלנו כלל"ד נכון : ברכה

באר היטב

ב"ח (י) הסעודה והא התפלל ערביה סוכר אינו מייבטל שבת שפי'
 התפלל מבע"י מ"א (ח) וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 יזכיר שניהם של שבת ור"ח דמחזי כסחרי אהדדי וז"ל שבת ווסק
 סו' דיל' תריוסו של שבת וכו' וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 בבב"א מזכיר של שבת שפ"ט. וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 רעה דבחר התחלת סעודה' אולין. ונ"ה אף פסק דאם אכל פת בלילה לר"ך להזכיר ר"ח ולא של שבת
 שבת ולא של ר"ח. אלא במ"ס לתוספתא א"כ אכל פת בלילה אינו מזכיר של ר"ח או י"ט
 או תוכה ביום א' אכל שבת תוכה או שבת ר"ח או י"ט שבת ונמשך סעודה' במ"ס ל"ע מזכיר שתיים של שבת ור"ח. או שבת
 ועל הניסוס ופשוט הוא דדוקא אם לא התפלל ערביה. אכל בתוכה רמ"א סו' קל"ב משמע דדוקא כפורים ושבת חולין בחר התחלת
 הסעודה משא"כ ברי' ומוסב לא תערי סעודתיו כ"כ להיות נקראים קבועים לילך אחר תחלת הסעודה והסעודה מפני שבשבת
 חייב לאכול סעודה ג' ביום וכן כפורים סעודת פורים שאכלה בלילה לא ילא י"ה ע"ש נכון לילך בחר תחלת סעודה משא"כ ר"ח
 ותוכה לפ"י אם אכל ומתקן סעודה עד הלילה והיא שבת ור"ח או תוכה מזכיר של שבת לחוד ולא של ר"ח או תוכה . ומתקן
 מזכירין פסק אם הל ר"ח שבת ומתקן סעודה' יזכיר של שבת ור"ח אכל כשאל ר"ח בלמנע שבו ומתקן סעודה' עד הלילה או
 יזכיר ר"ח כיון שאין בהוספתא מלו' משא"כ אם הל ר"ח בשבת עיין עמרת זקנים ומ"א ב"ה חו"ט. וע' בשפ"ה. עיין בל"ק שפ"ח
 סו' מ"ו שכתב דעד כדי שיתעלה המון שאכל בשבת ויכל להזכיר של שבת שאינו בדין שאם ישב לאכול כל הלילה יזכיר של שבת
 ופשוט הוא ע"ל ס"ק פ"ד סו' א' . [ועי' ב' א"ה רבה בזה הענין ונמשך שפ"ט על ב"מ ומייבטל דברי רמ"א ע"ש] :

ב"ח (י) הסעודה והא התפלל ערביה סוכר אינו מייבטל שבת שפי'
 התפלל מבע"י מ"א (ח) וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 יזכיר שניהם של שבת ור"ח דמחזי כסחרי אהדדי וז"ל שבת ווסק
 סו' דיל' תריוסו של שבת וכו' וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 בבב"א מזכיר של שבת שפ"ט. וס"ה לר"ח. ואם הל ר"ח ביום אי' ז"ש אם
 רעה דבחר התחלת סעודה' אולין. ונ"ה אף פסק דאם אכל פת בלילה לר"ך להזכיר ר"ח ולא של שבת
 שבת ולא של ר"ח. אלא במ"ס לתוספתא א"כ אכל פת בלילה אינו מזכיר של ר"ח או י"ט
 או תוכה ביום א' אכל שבת תוכה או שבת ר"ח או י"ט שבת ונמשך סעודה' במ"ס ל"ע מזכיר שתיים של שבת ור"ח. או שבת
 ועל הניסוס ופשוט הוא דדוקא אם לא התפלל ערביה. אכל בתוכה רמ"א סו' קל"ב משמע דדוקא כפורים ושבת חולין בחר התחלת
 הסעודה משא"כ ברי' ומוסב לא תערי סעודתיו כ"כ להיות נקראים קבועים לילך אחר תחלת הסעודה והסעודה מפני שבשבת
 חייב לאכול סעודה ג' ביום וכן כפורים סעודת פורים שאכלה בלילה לא ילא י"ה ע"ש נכון לילך בחר תחלת סעודה משא"כ ר"ח
 ותוכה לפ"י אם אכל ומתקן סעודה עד הלילה והיא שבת ור"ח או תוכה מזכיר של שבת לחוד ולא של ר"ח או תוכה . ומתקן
 מזכירין פסק אם הל ר"ח שבת ומתקן סעודה' יזכיר של שבת ור"ח אכל כשאל ר"ח בלמנע שבו ומתקן סעודה' עד הלילה או
 יזכיר ר"ח כיון שאין בהוספתא מלו' משא"כ אם הל ר"ח בשבת עיין עמרת זקנים ומ"א ב"ה חו"ט. וע' בשפ"ה. עיין בל"ק שפ"ח
 סו' מ"ו שכתב דעד כדי שיתעלה המון שאכל בשבת ויכל להזכיר של שבת שאינו בדין שאם ישב לאכול כל הלילה יזכיר של שבת
 ופשוט הוא ע"ל ס"ק פ"ד סו' א' . [ועי' ב' א"ה רבה בזה הענין ונמשך שפ"ט על ב"מ ומייבטל דברי רמ"א ע"ש] :

(ג) שם (ג) בא"ח

עמרת זקנים

[ג] לאחר שאמר י"ח ברכות יאמר אשני . וכן כשהתפלל מנחה ב' אשם שלא התפלל שתיים יצ"ח לומר ג' אשני ב"ח תפלה להשלים אע"פ שאמר אשני קודם התפלה ראשונה וי"ח שתיים זכיר מאוד שלא יאמר אשני אחר שהתפלל מנחה (מהרמ"ע בש"ח) ע"כ יראה ר"ח כדו הילוך ארבע אמות בין תפלה להשלים כשהתפלל מנחה שחיס ואין צורך שתלומין רק להשלים שיהא נקטת רחמים אבל לק"ש וברכותיה לא צריך שתלומין שאם לא קרא ק"ש של שתיים או של ערביים בומים אין לה שתלומין בתפלה השלומה לה כגון שעבר ומנח בטל קרינה ומעוות לא יוכל לתקון הוא (מהרמ"ע) יש מי שכתב שברכות אין להם שתלומין (כ"י על נו) :

עמרת זקנים

שערי תשובה

קח (ג) שחיס . עכ"פ וכתב כ"י מ' שחיס ולא התפלל ערביים ובשתיים התפלל בלתי לחובתם ובתורתם חס"ל ש"ח ב"ח לאתה צה תפלה ערביים לתפלות יצ"ח כמבואר בסיון ק"ד דאם שבת ועלה ויבא וכוונת יצ"ח בחזרת הש"ח כ"י

קח א מתפלל מנחה וכשהוא ש"ח יוצא במה

שמחוי' התפלה בקול רם (רדב"ז סימן שס"א כ"ה) : ב ואם היפך . פי' שסו' בדעתו שההא הראשונה לתשלומין לא ילא (ד"מ וכו"מ צ"י) וי"ע כיון דבגמ' חסוקין בקושי' חלה שחר"ש כתב וי"ל כתב רב האי גאון דו"ל הואיל ולא הבדיל בראשונה והבדיל בשנים גלי' דעת' שהתפלל הראשונה לתשלומין ולא ילא ומיכו חס לא הבדיל בזה' מהס' או הבדיל בשניהם ילא דאין כאן שום גילוי דע' דראשון לתשלומין וכ"מ מדפריך לתימרה כיון דלא אבדיל בקמייתא כמאן דלא עלי דמי ומדדריקן ליה משמע הו' כמאן דללי דמי ילא ידי שחיס אע"פ שלא הבדיל בראשונה והבדיל בשנים הראשונה עלתה לשם חובת והשנים לתשלומין עכ"ל הרי מבואר דוק' גילוי דע' בעינין אבל במחשב' לחוד ילא וגילוי דברי הד"מ אפשר לומר דה"ל מיירי בגיל' דעתו כגון שהתפלל תחלה בלא אשרי' והח"כ אמר אשרי' וי"ח בדרך שאומרי' במנח' ומ"מ ל"ע דזה לא מקרי גילוי דע' רק בגיל' דעתו בתוך התפלה כגון שלא הבדיל וכ"מ בת"ה דאם הבדיל בשתיים אע"פ שכיון בשני' לחובת שתיים ילא דאמרי' אפ"פ טעמה והבדיל וה"כ לא מקרי גילוי דע' ע"ש : ג שחרית שחיס . כ"ל דאסור לחובל קודם שיתפלל השנים ואם התחיל אינו מפסיק עס' פ"ט וס' רל"ב : ד יאמר אשרי' והח"כ כו' . משמע דח"א תמנין עד אחר תפלה השני' דל"כ ל"ל לאפסוקי באשרי' וכ"כ בלבוש . וי"ח

באופה שעה של תפלה מוחזת טרדה דמקרי חונס והוא הדין גמי פטור מחמת טירדה דמלוס של לוריכי לבור דכל עיקר טעם אוחו החשובה דח"ט היא הטעם דחשיב כמו טרדה דמלוס וה"כ נשחרה דעת בעל הדרישה בזה ואין דמיון בזה לפטור לחיילות דהתם אפשר לו להתפלל דהא יושב בעל חלה בחמשים פטורכו וע"כ אין שייך שם תשלומין דאין זה נוקרי חונס חלה פטור משח"כ כאן דהא אין בו פטור חלה שיש עליו חונס שלא היה יכול להתפלל שאין לו פנאי והוא כמו חולה שאין יכול להתפלל או סיפור כל זה נוקרי חונס כיון שהוא עלמו בר חיוב' הוא וע"ז

התפלל שחרית א מתפלל מנחה (ג) שתיים [ח] הראשונה מנחה והשנייה לתשלומין ב (ב) ואם (ג) הויפך לא יצא ידי תפלה שהיא תשלומין וצריך לחזור ולהתפל' אות' וכן הדין בכל מקום שצריך להתפל' תפלה לתשלומין :

ב טעמה ולא התפלל מנח' מתפל' ערבית שתיים הראשונה ערבית והשנייה לתשלומין טעמה ולא התפלל ערבית מתפלל ג (ד) שחרית ב' הראשונה שחרית חוב' לתשלומין ברכות ד (ג) יאמר אשרי ואח"כ יתפלל

ודאי תקנו תשלומין כגלע"ד פשוט : (ב) ואם הויפך לא ילא . למד זה ממי ששכח ולא התפלל מנחה של שבת שמתפלל מ"ש שחיס כת"ש סו' רפ"ז בהבדלה דאם לא הבדיל בראשונה חלה בשנים דלריך לחזור ולהתפלל פעם ג' כיון שגיל' דעתו שהקרי' התשלומין ברישא ס"ה ה"כ כאן ואין זה מוכרח דלויכא לתימר דהת' עשה שינוי בפועל ממש במה שלא הבדיל בראשונה והראה השינוי דבשנים הבדיל ובת"ש רי"ף שם גלוייה דעתיים כו' משח"כ כאן שלא עשה שום שינוי חלה דכונת הלב לא נחטין כראוי : (ג) יאמר אשרי. הטעם כדי לעמוד בכל תפלה מתוך ד"ח ומ"ש רמ"א וכן כשהתפלל ערבית כו' הוא ג"כ מדברי סמ"ק וצריך לחת טעם למד דילג בינתיים וכן אם מתפלל מנחה שחיס יאמר אשרי בין תפלה להשלים דזה ודאי שגם כס' ל"ל אשרי דהא חד טעמא הוא ל"ל לחזק דהגאו ל"ל דדוקא ל"ל אשרי בנתיים כיון דבלת"ה לריך

ביאורי הגאון ר"א ז"ל

קח [ח] הראשונה כו' . ואם כו' שם הבדיל כו' ואם כו' וכמ"ש בס"י : [ג] לאחר שאמר כו' . כדי לעמוד בתפלה מתוך דעת ועי' טו"ס ל"א א' ד"ה ודקן ובלא"ס ל"ל אשרי יאמר עששו וי"ח וכן כו' ר"ל אע"פ שאי"ל אשרי עששו מ"א יאמר לתשלומין שסגר אשני במנחה כמו בתפלה עלמה חל

באר היטב

(ג) שחיס . וכשהוא ש"ח יוצא במה שמחוי' התפלה בקול רם ברכות ב"ה"ג ומ"א ופ"ח . ולענין ק"ש אם יש לה תשלומין . עין ס"ס נ"ח . ובכתב ק"ש אין לה תשלומין ע"ש : (ג) הויפך . דשינוי בגילוי דעתו דמ"מ לקמן עמ"ל : (ד) שחרית שחיס . ואסור לחובל קודם שיתפלל השנים ואם התחיל אינו מפסיק

